

מצבי הסיום ברצועת עזה: משמעויות והמלצות

הערכת המציאות האסטרטגית ברצועת עזה לאחר הפסקת האש
ופירוט התרחישים האפשריים בעידן תוכנית טראמפ

קובי מיכאל ונועה לזימי | דצמבר 2025

חאן יונס, פברואר 2024 (תצלום: Ran Zisovitch)

עיקרי הדברים

- המלחמה ברצועת עזה הסתיימה ללא מימוש מלא של מטרות ישראל, ומציאות חדשה ושברירית מתהווה בעקבות תוכנית טראמפ.
- חמאס אמנם נפגע קשות, אך רחוק מתבוסה וממשיך לשמר כוח צבאי, שלטוני ותשתיות לחימה משמעותיות.
- תוכנית טראמפ מהווה בְּנֹאֹם חסר תקדים של הסוגיה הפלסטינית – הישג מסוים לישראל, אך גם מגבלה על חופש הפעולה שלה.

- שלושת מצבי הסיום המרכזיים משקפים דרגות שונות של פירוז הרצועה, חידוש לחימה אפשרי ושליטה מעשית של ישראל או של מנגנון בינלאומי.
- כל תרחיש מציב מתחים בין כמה אינטרסים ישראליים חיוניים – פירוק חמאס, היחסים עם ארה"ב, הרתעה אזורית, יציבות במצרים וירדן ולגיטימציה בינלאומית.
- כל מתווה עתידי תלוי בשילוב בין חופש פעולה ישראלי, עמידות מול לחץ אמריקאי ובניית מנגנון ממשלי חלופי שימנע את חזרת חמאס לשלטון.

מבוא¹

מלחמת "חרבות ברזל", שנכפתה על ישראל במתקפה רצחנית שיצאה מרצועת עזה והפכה למלחמה אזורית מרובת חזיתות, ובכללן איראן, הגיעה לכדי סיום מאולץ וטרם מימוש מטרות המלחמה כולן ב-10 באוקטובר 2025, עם הכרזת הפסקת האש מכוח תוכנית 20 הנקודות של הנשיא טראמפ. סיום המלחמה במאפייניה עד הפסקת האש אין פירושו שלילת האפשרות להתפרצותה של מלחמה חדשה, במאפיינים אחרים, בהינתן כישלון במימוש תוכנית הנשיא טראמפ. מאידך גיסא, התוכנית, בעצם מהותה וקיומה, היא בחזקת סוג מסוים של בנאום הסכסוך ברצועת עזה, ובמידה רבה בזירה הפלסטינית כולה.

ישראל התנגדה באופן היסטורי לבנאום הסכסוכים שבהם הייתה מעורבת, ועוד יותר מזה כשמדובר היה בפלסטינים. ועידת מדריד שנכפתה על ישראל ב-1991 הייתה סוג של סטייה מהתפריט האסטרטגי של ישראל, אלא שהוועידה התקיימה כסוג של דיאלוג רב-משתתפים בהתייחס לסוגיות אזוריות, ולדיונים שהתנהלו במסגרתה לא הייתה תוצאה אופרטיבית כדוגמת מנגנון התיאום האמריקאי שהוקם לצורך קידום תוכנית 20 הנקודות ומימושה, וגם לא מנגנונים שהגבילו את מרחב הפעולה הישראלי, כדוגמת מגבלות שנראה שמושתות על ישראל מול רצועת עזה. אלא שבבנאום הסכסוך מעצם קבלתה של תוכנית 20 הנקודות והאפשרות למימושה יש גם משום הישג אסטרטגי והיסטורי לישראל, שהצלחה להפוך את הסוגיה הפלסטינית לנטל שכבר איננו רק שלה או המונח רק על כתפיה. מדינות האזור, שאחראיות במידה רבה לטיפוחה של הבעיה הפלסטינית ולהעצמתה ככלי במאבק נגד ישראל, הופכות יחד עם הקהילייה הבינלאומית בהובלת ארה"ב למחויבות ולאחראיות. לצד כל אלו, חשוב להדגיש שהמציאות המתעצבת בצל תוכנית הנשיא טראמפ שברירת ויכולה להתפתח בכיוונים שונים בכפוף להצלחה או כישלון במימוש התוכנית, באופן מימושה ובהתחשב בשחקנים המעורבים, האינטרסים המנחים אותם ומאפייני השפעתם.

בשל העובדה שהמלחמה נגד החמאס ברצועת עזה מאז ה-7 באוקטובר 2023 לא התנהלה כאירוע מבודד, מנותק או מוכל למרחב הגאוגרפי של רצועת עזה ולחמאס, אלא מלכתחילה הייתה זרז ומחולל למלחמה אזורית מרובת חזיתות, חשוב להמשיך ולהתייחס אל כל תרחיש בהתייחס לרצועת עזה כאל תרחיש המשפיע על הזירות האחרות ומושפע מהן בה בעת. לפיכך, ומכיוון שרצועת עזה הייתה ומהווה גורם מסלים ("גנרטור") המשפיע על רמת האינטנסיביות בכל יתר החזיתות, שאלת היסוד, האם המלחמה הסתיימה והאם אנו עומדים על סיפו של שלב חדש השונה מהותית

¹ הנייר נכתב על בסיס דיון עומק בפורום חוקרים של המכון שהתקיים ב-9 בנובמבר 2025.

מהשלב הקודם, איננה שאלה תאורטית. היא נועדה לברר ולהמשיג את המציאות האסטרטגית המתהווה ברצועת עזה בהינתן תרחישים שונים אפשריים. מהבירור הזה יש לגזור את המשמעויות לגבי מרחב הפעולה של ישראל מול רצועת עזה, הזירה הפלסטינית הרחבה, המערכת האזורית, היחסים עם ארה"ב והזירה הבינלאומית, וכן את יכולת העמידה של החברה הישראלית, הצבא והמערכת המדינית.

בירור המציאות האסטרטגית בעת הזו צריך להתחיל בהתייחסות למהות המלחמה ברצועת עזה ולמאזן ההישגים והכישלונות, בין היתר במבחן תפיסת הביטחון הישראלית, ולשאלה האם ישראל ניצחה במלחמה בהתייחס למטרות שהוגדרו על ידי הדרג המדיני, או שמא רק השיגה שורה של הישגים שאינם מתגבשים לכדי ניצחון אסטרטגי של ממש. כחלק מבירור זה, יש לנתח את המציאות האסטרטגית בהתייחס למרחב כולו ולסוגיות שמעבר לו. זאת אף על פי שהמטרות שהוגדרו על ידי הדרג המדיני למערכות נגד איראן, החות"ים, סוריה, מעמדה הבינלאומי של ישראל ובכלל זה מערכת היחסים המיוחדים עם ארה"ב וזירת הפנים בישראל, לא הוגדרו כמטרות מלחמה בדומה למטרות המלחמה שהוגדרו בהתייחס לרצועת עזה-חמאס וללבנון-חיזבאללה.

לאחר הדיון בתוצאות המלחמה בהתייחס למטרות כפי שהוגדרו על ידי הדרג המדיני, נדון באתגרים הניצבים לפתחה של ישראל ברצועת עזה בהתייחס לתוכנית 20 הנקודות ולתרחישים אפשריים המתפתחים מהצלחה או כישלון במימוש התוכנית, מאופן מימושה, ובכלל זה בהתייחס לשחקנים המעורבים בתהליך ולמפת האינטרסים שלהם.

להערכתנו, אין היתכנות ממשית למימוש תוכנית טראמפ והחלטה 2803 של מועהבי"ט בשיתוף פעולה של חמאס, ולכן התרחיש של מימוש התוכנית ככתבה וכלשונה ובדרכי שלום אינו תרחיש שאליו נתייחס במסמך זה. התרחישים ש אליהם נתייחס הם למעשה התרחישים שאנו מזהים כסבירים יותר. **התרחיש הראשון** הוא מימוש מלא של תוכנית טראמפ רק לאחר חידוש הלחימה על ידי צה"ל (בהעדר כל גורם אחר שרוצה ויכול למשימה) נגד חמאס, פירוקו ופירוז הרצועה; **התרחיש השני** הוא מימוש חלקי והדרגתי של התוכנית – התחלת הקמה של מנגנון במזרח הרצועה והפעלתו, חידוש הלחימה של צה"ל נגד חמאס במערב לצורך פירוקו ופירוז הרצועה, ולאחר מכן השתלטות המנגנון על כל הרצועה; **התרחיש השלישי** הוא מימוש חלקי ולא מספק של התוכנית כשארצה"ב כופה על ישראל ריסון, והתוצאה היא קיפאון או דשדוש שיובילו לחלוקה בפועל של רצועת עזה למזרח ולמערב. הקו הצהוב הופך לסוג של גבול בין שני חלקי הרצועה, כשהחלק המזרחי נשלט על ידי צה"ל והחלק המערבי על ידי חמאס. מצבי הסיום האפשריים ינותחו בהתייחס למתחים שביניהם לבין האינטרסים החיוניים של ישראל.

לבסוף, נדון בדרכים שבהן יכולה ישראל להתיר את המתחים או למתנם ולצמצם את פוטנציאל הנזק שבהם. הניתוח יהיה בהתייחס ליסודות תפיסת הביטחון הלאומי, בניין הכוח ואסטרטגיית צה"ל במבחן האינטרסים האסטרטגיים של מדינת ישראל במרחב, על בסיס הזיקות והממשקים שבין רצועת עזה לזירות האחרות.

מהות המלחמה ברצועת עזה ותוצאותיה – מאזן ההישגים והכישלונות

אירועי ה-7 באוקטובר חייבו את הדרג המדיני והממסד הביטחוני לבחון מחדש את תפיסת הביטחון שרווחה בישראל בעשורים האחרונים – עיקרה פיתוח יכולות הגנתיות ונקיטת מדיניות הכלה, תוך

הסתמכות על שילוב בין טכנולוגיה למודיעין והתמקדות במאמצי תודעה והרתעה באמצעות פעולות ענישה מנגד (ולא בתמרון יבשתי, השמדת האויב ובכיבוש שטח), אל מול איומים מתעצמים – ולשוב למושכלות יסוד שהניח דור המייסדים, כשהמרכזי בהם הוא מושג ההכרעה.

תפיסת הביטחון של דוד בן-גוריון, שגובשה בשנות ה-50 בהשראת "קיר הברזל" של ז'בוטינסקי, נשענה על שלוש רגליים מרכזיות: הרתעה – שליחת מסר כי ישראל לא תשתוק לנוכח מתקפות על אזרחיה ותגיב להן בחריפות; התרעה – ניהול מערך מודיעין מתקדם שיאפשר לזהות את כוונות האויב לתקוף ולהיערך לכך בהקדם; והכרעה – העברת הלחימה לשטח האויב והבסתו במהירות תוך הימנעות ממלחמות התשה ממושכות ויקרות.

על יסוד זה התווה המטכ"ל את אסטרטגיית ההגנה של ישראל, ולפיה איומים על ישראל יוסרו בעודם באיבם מעבר לגדר, ובמלחמת מנע יזומה. בהתאם לכך, צה"ל נבנה כצבא החותר להשיג הכרעה מהירה, במחירים זולים יחסית, כאשר לצבא היבשה תפקיד חשוב ומרכזי במימוש ההכרעה. זו הייתה מדיניות ישראל במבצע קדש, במלחמת ששת הימים, במלחמת לבנון הראשונה, בתקיפת הכור הסורי ובמקרים נוספים.

ואולם, החל מאמצע שנות ה-90, בתהליך שהגיע לשיאו במלחמת לבנון השנייה, נראה מפנה כאשר צה"ל, ללא אישור הדרג המדיני, החל בתהליך הסבה מצבא הכרעה, באמצעות שלילת יכולת האויב על ידי כיבוש שטחיו, לצבא הרתעה, המשקיע את עיקר מרצו בניהול מאמצים טכנולוגיים כדי לשלול מהאויב את המוטיבציה להילחם. תהליך זה היה כרוך במתן משקל רב לשימוש באש מנגד ובמודיעין מדויק, על חשבון השימוש בכוחות קרקעיים, מה שהוביל להחלשת של הדרג המתמך והפיכתו למשני.

תפיסה זו יושמה בפעם ראשונה במלחמת לבנון השנייה ולאחר מכן במבצע "צוק איתן" – ונחלה כישלון. בשתי המערכות הללו ישראל נגררה למלחמה ארוכה, מבלי יכולת לשלוט בנעשה מעבר לגבול, וכאשר העורף הישראלי עמד במוקד האש, זאת בניגוד מוחלט לרעיון של תפיסת ההגנה הלאומית.

המשכה של מגמה זו התבטא ברמת ההיערכות הירודה של צה"ל ערב ה-7 באוקטובר ובתגובת צה"ל למתקפת חמאס בשלבים הראשונים של המלחמה. העובדה שמחבלי חמאס הצליחו לפשוט לתוך יישובי העוטף ולבסיסי צה"ל, עם תוכניות מבצעיות מדוקדקות, לחטוף 251 בני ערובה, וכן לבנות במשך שנים ולתחזק רשת מנהרות רחבת היקף, הוכיחה כי ישראל כשלה לא רק במניעת התעצמות האיומים מעבר לגדר, אלא גם ביכולת לייצר עומק להגנה על העורף. עוד התברר כי הצבא אינו ערוך להוצאה לפועל של מתקפת נגד, וכי אין באמתחתו תוכניות למתקפה לכיבוש האויב שנועדו לגבות ממנו מחיר כבד. משכך, צה"ל פעל בשיטת הפשיטות בניסיון לגרום בהלה בקרב האויב, ולא יישם תוכנית הכרעה לרצועה שכללה את השליטה בציר פילדלפי והחלת ממשל צבאי על האוכלוסייה.

לסטייה מעקרונות תפיסת הביטחון הישראלית התבררה משמעות יתרה בהינתן העובדה שהמלחמה נגד חמאס ברצועת עזה הייתה מתחילתה מלחמה אזורית רב-חזיתית, שלא הוגבלה גאוגרפית לרצועת עזה ולא הוכלה רק לחמאס. בשל השפעתה המיידית של המלחמה ברצועת עזה על שאר החזיתות, התחייבה הכרעה מהותית ומהירה ברצועת עזה כתנאי להכרעה בזירות האחרות. למרות הישגים מרשימים מאוד של צה"ל, שהובילו לפגיעה קשה בחיזבאללה ובחות'ים – שלוחיה של איראן – ופגיעה קשה ומשפילה באיראן ואפילו התמוטטות משטר אסד בסוריה, שאפשרה את

השמדת הצבא הסורי כמעט כולו, השתלטות על אזור החיץ ויצירת חופש פעולה לחיל האוויר ועליונות אווירית ישראלית, לא הצליח צה"ל להכריע את חמאס במובן של פירוקו כישות צבאית ושלטונית ולהוביל לפירוז הרצועה – תנאים הכרחיים להסרת האיום ולשינוי משמעותי של המציאות הביטחונית ברצועת עזה.

הישגיו של צה"ל ברצועת עזה מרשימים בהתייחס למורכבותה של זירת הלחימה. מורכבותה באה לידי ביטוי במאפייני זירת המלחמה ברצועת עזה, במערכת היחסים המתוחה שהתפתחה בין ממשלת ישראל לממשל ביידן ולפגיעה הקשה במעמדה הבינלאומי של ישראל, ולבסוף גם במתחים פוליטיים וחברתיים בחברה הישראלית, בירידה ברמת האמון הציבורי במוסדות המדינה ובמתח גובר בין הדרגים המדיני והביטחוני. זירת הלחימה האורבנית המורכבת ביותר שידעו צבאות בעת החדשה. היא מתאפיינת בשטח קטן, צפוף, רווי אוכלוסייה ומנהור ובחשיפה תקשורתית גבוהה, מול צבא טרור המשתמש באוכלוסייה האזרחית ובמתקנים אזרחיים והומניטריים כמגן אנושי ושמצליח לגייס את התקשורת הבינלאומית לאמץ נראטיבים שקריים ולדמוניזציה של ישראל. התמשכות המלחמה והחשיפה התקשורתית הגבוהה שהיא זכתה לה לצד מספר נפגעים גבוה בצד הפלסטיני, גם אם ביחס נמוך במיוחד של נזק אגבי בהשוואה ליחס המוכר במלחמות אורבניות של צבאות מערביים אחרים בזירות לחימה אחרות בעשרות השנים האחרונות, לצד מלחמת תודעה שיטתית ואינטנסיבית של חמאס, הובילו להתעצמותה של מערכת הלחצים הבינלאומיים וללחצים מבית שבהם הייתה נתונה ישראל ולפגיעה קשה במעמדה הבינלאומי. נוכחותם של חטופים חיים ברצועת עזה וההכרח שבהימנעות מפעולות מסוימות מחשש לפגיעה בחייהם הגבילו את מרחב התמרון והפעולה של צה"ל וחייבו פעילות בקצב איטי יותר והימנעות מפגיעה בנכסים אסטרטגיים של חמאס. אלא שחשיבותם של ההישגים איננה מגעת עד כדי ניצחון – לא צבאי במובן של הכרעת חמאס ולא מדיני במובן של מימוש מטרות המלחמה שהוגדרו על ידי הממשלה.

המלחמה גם האיצה והעצימה את המשבר ביחסי דרג מדיני - דרג צבאי. המשבר ביחסי הדרגים החל עוד טרם המלחמה והגיע לשיאים מטרידים במהלך שנת 2023 בעקבות המציאות הפוליטית והחברתית שהתפתחה בישראל בשל הרפורמה המשפטית שביקשה הממשלה להוביל, כזו שהתפרשה בעיני מתנגדיה כהפיכה משפטית המאיימת על הצביון הדמוקרטי של מדינת ישראל. הפיקוד הצבאי, שכשל בטיפול במחאת אנשי המילואים שאיימו להפסיק את התנדבותם (מונח מכובס לסרבנות), נתפס בעיני הדרג המדיני כלעומתי וכמי שבחר צד או נקט עמדה בוויכוח לא לו. למעשה, הדרגים המדיני והצבאי פוגשים את מתקפת ה-7 באוקטובר כשהם נתונים במשבר אמון חריף. במהלך המלחמה החריף המתח בין הדרגים, משבר האמון העמיק ובהעדרו של אמון בין הדרגים נשחקה האחריות המשותפת, שהיא תנאי יסוד ליחסים תקינים בין הדרגים.

החברה והפוליטיקה הישראלית פוגשות את ה-7 באוקטובר כשהן נתונות במשבר עמוק, שהתאפיין בשסע חברתי-פוליטי בין מתנגדי הרפורמה המשפטית והממשלה לבין תומכיהן, כשהפוליטיקה מתנהלת כשדה מלחמה רעיל וכשמשבר אמון גדול פוקד את החברה הישראלית בהתייחס למוסדות המדינתיים, ובכללם למערכת המשפט. קרע עמוק נפער בין הממשלה ותומכיה במערכת הפוליטית לבין מערכת המשפט, המייצגת בעיני הממשלה את הדיף סטייט, המשבש את יכולתה למשול ומסרב לקבל את הכרעת הרוב בישראל. ייחודה של המלחמה הזו היה, בין היתר, בתקדים שלא הכירה ישראל בעבר – מספר עצום של חטופים שהוחזקו על ידי חמאס וארגונים פלסטיניים אחרים, לאחר

כיבוש, הרס וחורבן של יישובים בטריטוריה ישראלית ריבונית. מתקפת הטרור הרצחנית ומראותיה פצעו את נפשה של החברה הישראלית, כשסוגיית החטופים הופכת לסלע מחלוקת חריף בין ציבור גדול שצייד בהחזרת החטופים "עכשיו ובכל מחיר" לבין הממשלה וחלק אחר בחברה הישראלית שראו במימוש הדרישה הזו משום פגיעה חמורה ומסוכנת בביטחון ישראל. ההפגנות בכיכר החטופים בתל אביב ומול המטכ"ל בקריה בתל אביב מיצקו את הפער בין הממשלה לחלק מהציבור ובין חלקים בציבור עצמו בנוגע לאופן ניהול המלחמה וסדרי העדיפויות הלאומיים. המלחמה הפכה למלחמה על פניה של החברה הישראלית ועל עתידה, כשלמרות החוסן המרשים שהפגינה החברה האזרחית ולמרות מפגני הלכידות המרשימים, הבקיעים נותרו ואף התרחבו בשל סוגיות שקשורות במלחמה כמו הקמת ועדת חקירה ממלכתית וחוק הגיוס.

מתקפת ה-7 באוקטובר והמלחמה בעקבותיה נחרטו בתודעה הקולקטיבית של החברה והעם בישראל, כשלמעשה ברור לכולם שמה שהיה כבר לא יהיה. אין הסכמות לגבי השאלות מה היה ומה הוביל אותנו לכישלון המחפיר של ה-7 באוקטובר, ואין הסכמות לגבי האופק שבכיוונו יש להצעיד את החברה הישראלית ואת מדינת ישראל. ספק אם הבחירות המתוכננות להתקיים בשנת 2026 יובילו להכרעה המתחייבת.

יחסי הגומלין בין זירת עזה לזירות אחרות

לבנון

הצטרפותו של חיזבאללה למלחמה כבר ב-8 באוקטובר חיברה בין הזירות ויצרה ביניהן זיקה, ולכן, המלחמה בעזה והעימות עם חיזבאללה בצפון הם זירות המשפיעות זו על זו באופן ישיר. כל התקדמות או כישלון בפירוק חיזבאללה מנשקו עשויים לשמש מודל או השראה לחמאס בעזה, ולהפך. אם חיזבאללה יצליח להתמיד בהתחמשות ולשמר את מעמדו וכוחו בסיוע איראני, חמאס עלול להסיק כי אסטרטגיה של התבצרות ועמידה בלחץ יכולה להבטיח לו הישרדות ואף שיקום, וכך גם לגבי הצלחה של חמאס להציג תמונת ניצחון, שתשפיע בהכרח על רוחו של חיזבאללה. גם ההפך נכון: הסלמה יזומה בלבנון, מהלך שישראל כרגע נמנעת ממנו, עשויה לפגוע קשות ביכולת חיזבאללה להשתקם ולייצר הרתעה גם כלפי חמאס, וכך גם לגבי הכרעה ברורה של חמאס שתרתיע את חיזבאללה.

גם האופן שבו וושינגטון מגיבה לעימות בלבנון עשוי ללמד על מידת הסובלנות שלה כלפי פעולה צבאית ממושכת בעזה. לאחרונה נראה כי ארה"ב אינה מגלה סובלנות כלפי ההתעצמות של חיזבאללה ורפיון פעולות צבא לבנון וממשלת לבנון, ואף הקשיחה קו מול ביירות. השגריר טום ברק מתח ביקורת על הממשלה הלבנונית על כך שהיא אינה עומדת בהתחייבויותיה, ואמר שאם היא תיכשל בפירוק הארגון מנשקו היא תישא בהשלכות של עימות נרחב עם ישראל. ייתכן שניתן ללמוד מכך על מידת הגיבוי שישראל תוכל לקבל בזירה הדרומית, אך יש להביא בחשבון כי בשונה מלבנון, ריבוי האינטרסים והשחקנים המעורבים בתהליך פירוק חמאס ופירוז עזה מגביל את יכולת התמרון של ישראל בזירה זו. לעת עתה נדרש מישראל להתקדם בקצב של וושינגטון ולהימנע מפעולה צבאית נחרצת.

התחזקות ציר "האחים המוסלמים" בהובלת טורקיה וקטר

לאחר הפלתו של אסד הואץ תהליך היחלשותה של איראן והציר השיעי שבהובלתה, שבא לידי ביטוי בשיאו במבצע "עם כלביא". את מקומה ומעמדה של טהרן, בסוריה בפרט ובעולם הערבי בכלל, שואפת כעת להחליף אנקרה, הפועלת להפוך את דמשק למדינת חסות תחת הגמוניה טורקית בהשראת אידאולוגיית האחים המוסלמים, ובסיוע נדיב של בעלת בריתה, קטר. המלחמה בעזה מחזקת את הציר הסוני הרדיקלי בהובלת טורקיה וקטר ככוח אזורי, המבקש להשפיע על עתיד הרצועה באמצעות שילוב בין אידאולוגיה, השפעה פוליטית, לחצי תיווך ויחסים קרובים עם וושינגטון. קטר מנצלת את משבר עזה כדי לבסס את עמדתה כמתווכת בינלאומית וכשותפה מועדפת של ארה"ב, תוך שימוש בהונה הרב, בסוכנויות הסיוע ובמכשירי תודעה, בראשן רשת התקשורת אלג'זירה, כדי לעצב נרטיב פרו-חמאסי. טורקיה, מצידה, רואה בעזה מנוף להגברת השפעתה האזורית, לביסוס נוכחות כלכלית וביטחונית בתנועת מלקחיים על ישראל ועל מצרים, ותוך שיפור מיצובה מול יריבותיה במפרץ.

בסעודיה ובאמירויות לא מרוצים מההשלכות הללו, אך בינתיים הן יושבות על הגדר ונהנות מהתמורות שנוצרות להן, בעיקר מצד ארה"ב, כמו למשל חבילת ההטבות שאישר הנשיא האמריקאי במהלך ביקורו האחרון של יורש העצר הסעודי בבית הלבן, מבלי שהן יוצרות משקל נגד לקטר ולטורקיה. שתי המדינות הללו באופן מסורתי נטו שלא להיגרר לבוץ העזתי ולנסות להשפיע מרחוק. גם בעת הנוכחית, השתיים אינן צפויות לתרום חיילים לכוח הייצוב, לא כל שכן כאשר חמאס שומר על כוחו ברצועה. הימנעות זו של סעודיה והאמירויות מהתערבות פעילה יותר בנעשה בעזה מצמצמת את היכולת לאזן את ההשפעה הטורקית-קטרית, ובכך מקבעת את מעמדן ואת השפעתן בזירה זו ובאזור כולו.

הזירה הבינלאומית

כשבוחנים את תמונת המצב לאחר המלחמה בדעת הקהל העולמית, יש להבחין בין חמאס לבין כלל האוכלוסייה הפלסטינית – הבחנה מלאכותית, במידה רבה, אך משמעותית. חמאס אומנם נפגע במידה מסוימת במישור המדיני, אך הפגיעה קטנה מהמצופה; מעמדו הבינלאומי (ברמת המדינות והארגונים הבינלאומיים, להבדיל מאהדה שהוא זוכה לה בקרב קהלים פרוגרסיביים ואליטות אינטלקטואליות במערב) לא השתנה באופן מהותי, והוא נותר לא-לגיטימי כפי שהיה לפני ה-7 באוקטובר. לעומת זאת, התחזק מאוד הסנטימנט החיובי והאוהד כלפי הפלסטינים והרשות הפלסטינית, ששיאו ביוזמה הצרפתית-סעודית ובהצטרפותן של מדינות מערביות חשובות להכרה במדינה פלסטינית ובפגיעה קשה במעמדה הבינלאומי של ישראל, למעשה בהוקעתה ובדמוניזציה שלה. אירועי ה-7 באוקטובר נתפסים בזירה הבינלאומית כפעולה של חמאס בלבד, ולא של העם הפלסטיני כולו. הפלסטינים מוצגים כקורבנות של חמאס, של הרשות הפלסטינית ושל ישראל גם יחד. מתוך כך, הסיפור הפלסטיני חוזר ותופס מקום מרכזי בסדר היום הבינלאומי, לאחר שנים שבהן נדחק לשוליים.

באמצעות ניהול נכון של המערכה המדינית והתקשורתית, הפלסטינים הצליחו "לקזז" את נחיתותם הצבאית על ידי מיקוד השיח העולמי בהפסקת המלחמה ובקידום פתרון מדיני, במאפייני בָּנָאוּם וחד-צדדיות בהתייחס להכרה במדינה פלסטינית, תוך פגיעה משמעותית בתדמית ישראל. ואכן, המעמד המדיני של ישראל נפגע באופן ניכר בעקבות המלחמה כאשר באופן תקדימי הוצאו נגד ראש ממשלה ושר ביטחון של מדינה דמוקרטית צווי מעצר על ידי בית הדין הבינלאומי. אומנם

הסיוע הביטחוני בפועל ממשיך מצד ארה"ב, ולמרות הצהרות בדבר אמברגו נשק מלא או חלקי על ישראל ממשיכות חלק מהמדינות האירופאיות, כמו גרמניה, איטליה ובריטניה, לספק נשק וחלקי חילוף לישראל, אך התמיכה המדינית בישראל מצד מדינות רבות במערב הידרדרה כפי שאירועי ספטמבר 2025 המחישו היטב: ישראל כמעט הובסה במועצת הביטחון כאשר הצעה שקראה לסיום המלחמה ולשחרור החטופים, באופן מיידי וללא תנאים, נדחתה רק בזכות וטו אמריקני. כמו כן, הנסיעה לכינוס העצרת הכללית של האו"ם נאלץ רוח"מ להימנע מטיסה מעל מדינות אירופה מחשש למעצר במקרה של נחיתת חירום.

יחסי ישראל-ארה"ב

ביחסים עם ארה"ב, ניתן להגדיר את מצב העניינים כעימות סמוי בין ממשלת ישראל לממשל האמריקאי. ארה"ב מעדיפה יציבות אזורית באמצעות קידום חזון השלום של הנשיא טראמפ לאזור ומבקשת למנוע, כמעט בכל מחיר, את חידוש הלחימה, הנתפס בעיניה כמכשול המשמעותי ביותר בפני מימוש החזון האזורי, גם אם משמעות הדבר היא שישראל תספוג פגיעה ביכולתה לממש את יעדיה מול חמאס באופן מלא. בישראל מבינים כי למרות המשך הגיבוי ומתן ההבטחות האמריקאיות, בפועל, במעבר לשלב הבא של התוכנית, עלולה ארה"ב לכפות על ישראל ריסון שלא יניב את ההישגים הביטחוניים הנדרשים מבחינתה. מצד שני, התנגדות גלויה לעמדה האמריקנית, קל וחומר פעולה בניגוד לעמדה האמריקאית, עלולות ליצור מתיחות קשה ולפגוע בתמיכה המדינית והאזורית שישראל זקוקה לה.

המתח אינו מתקיים רק בין קבלת העמדה האמריקנית לבין פעולה עצמאית המנוגדת לה לשם השגת מטרות המלחמה, אלא גם בשאלת האיזון המדויק בין שתי האפשרויות, כדי להבטיח שהיחסים עם בעלת הברית החשובה ביותר של ישראל יהיו מושתתים על הערכה וכבוד כלפי עוצמתה ונכסיותה. במצב כזה, ויתור על אינטרסים חיוניים אינו רק פגיעה בביטחון הלאומי בעת הזו, אלא גם מהלך שעלול לשחוק את הדימוי הישראלי בווינגטון ולהצטייר ככניעה – תפיסה שעלולה להפוך לתקדים מסוכן שיוביל לשחיקת עצמאות ההחלטה וחופש הפעולה של ישראל, ולשחיקת נכסיותה כבעלת ברית לעתיד לבוא.

מנגד, עמידה תקיפה ועקבית על האינטרסים, ללא נכונות כלשהי לפשרות מחושבות, עשויה לחזק את תדמית ישראל כמדינה נחושה ובטוחה בעצמה, אך במקביל ליצור רושם כי התמיכה בה הופכת לנטל שאינו מתגמל עבור ארה"ב. צעד כזה עלול להוביל למשבר אמון עמוק שממנו יהיה קשה להשתקם. הדילמה, אם כן, היא כיצד לנהל את המתח בין הנחישות הנדרשת לשמירה על אינטרסים קיומיים לבין הצורך לשמר את השותפות ההדוקה עם ווינגטון ככזו המבוססת על כבוד הדדי.

על רקע האמור, על ישראל להביט קדימה אל היום שאחרי טראמפ ולהתמודד עם תהליך השחיקה המתמשך באהדה כלפיה גם בתוך המחנה השמרני. מגמות אלו צפויות להשפיע באופן עמוק על עתיד היחסים בין ישראל לרפובליקנים, בייחוד נוכח העובדה שסגן הנשיא J.D. Vance, המזוהה כסמן הבדלני הבולט במחנה וכמי שנחשב למקורב לטאקר קרלסון, המקדם קו אנטי-ישראלי חריף, מסומן כיוורש אפשרי להנהגה הרפובליקנית. במצב כזה, ישראל נדרשת לבחון מחדש את תשתית תמיכתה בתוך הימין האמריקני ולבנות אסטרטגיה ארוכת טווח שתתמודד עם שינויי העומק בזירה

הפוליטית בארה"ב. במקביל מתחייב שיקום היחסים עם המפלגה הדמוקרטית, שם כבר נשחקן מעמדה של ישראל והתמיכה בה באופן מסוכן.

תמונת המצב העכשווית בעזה בצל תוכנית טראמפ

ב-16 באוקטובר 2023, תשעה ימים לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", אישר קבינט המלחמה ארבע מטרות שפורטו ב**מסמך** שפורסם על ידי משרד ראש הממשלה: מיטוט שלטון חמאס והשמדת יכולתו הצבאית; הסרת איום הטרור מהרצועה על ישראל; הכשרת התנאים להשבת בני הערובה; והגנה על גבולות המדינה ואזרחיה. מאז, התקבעו בתודעה הציבורית שלושה יעדים מרכזיים, שהוזכרו שוב ושוב בהצהרותיו ונאומיו של רה"מ וכן של גורמים בכירים אחרים: חיסול חמאס, החזרת החטופים והסרת איום הטרור מעזה לטווח הרחוק – שינוי המציאות הביטחונית באמצעות שלילת האיום וחופש פעולה מבצעי של צה"ל. יצוין כי בספטמבר 2024, יום לפני ההסלמה היזומה של ישראל מול חיזבאללה והוצאתה לפועל של מתקפת הביפרים, התווספה מטרה נוספת, והיא השבת תושבי הצפון לביתם בבטחה.

באוגוסט 2025, על רקע המאמצים לקדם את שחרורם של החטופים הנותרים שהוחזקו בידי חמאס, וניסיונות הממשל האמריקאי לקדם מתווה לסיום הלחימה, קבע ראש הממשלה חמישה עקרונות לסיום המלחמה: פירוק חמאס ממשקו; השבת כלל החטופים, החיים והחללים; פירוז הרצועה מנשק כולל מניעת הברחות נשק לתוכה; שליטה ביטחונית ישראלית ברצועת עזה ובכלל זה נוכחות בפרימטר הביטחוני; וממשל אזרחי חלופי לניהול הרצועה שאינו חמאס או הרשות הפלסטינית. רק מימושם של כל היעדים הללו, הסביר ראש הממשלה, יוגדר כ"ניצחון".

כאן המקום להדגיש כי יש להבחין בין הניצחון הצבאי, שהוא מימוש ההישגים הצבאיים הנדרשים, לבין הניצחון המדיני, שמהותו מימוש המטרות המדיניות כפי שהוגדרו ונקבעו על ידי הממשלה. בהתייחס למטרה של פירוק חמאס כישות צבאית ושלטונית אפקטיבית, הרי שישראל מראש לא התכוונה לטפל בהיבט האידאולוגי, במובן של עקירת האידאולוגיה החמאסית ברצועה – דה-רדיקליזציה או דה-חמאסיפיקציה. ההבנה הייתה שדה-רדיקליזציה מחייבת מערכה ומאמץ ארוכי שנים הכרוכים בשינוי עומק במערכת החינוך, בהנהגות הפוליטיות והדתיות ובמרחב הציבורי, ואת כל אלו ניתן יהיה להתחיל ליישם רק לאחר פירוק חמאס וכינון שלטון אזרחי חלופי. אם כן, מה שנתפס כפרשנות ריאלית ומדידה של חיסול חמאס הוא פירוק יכולותיו הצבאיות והשלטוניות ופירוז עזה, תוך שמירה על חופש פעולה מבצעי שיאפשר לישראל לסכל בעקביות את איום הטרור מהרצועה כולל מנהרות, מחסני האמל"ח, מאגרי הרקטות, מחרטות, ובכלל זה מניעת איום הפשיטה ליישובי העוטף.

את הגדרת הניצחון יש לבחון על סמך פרמטרים מובחנים ומדידים ולא כביטוי לסנטימנט רגשי או מוטיבציות פוליטיות של מי שמבקשים להיזכר כחתומים על הישג תוך הפרזה בגודלו או במשמעותו, או של אלו החותרים לצמצם בחשיבות היעדים שהושגו כצידוק להטלת אשמה נגד הממשלה הנוכחית, ההנהגה הצבאית או הממסד הביטחוני. בהקשר זה, אין להתעלם מלחצים המופעלים מבחוץ על ההנהגה בישראל, בעיקר מצד ארה"ב, על מנת להתקדם לעבר מימוש חזון השלום של הנשיא טראמפ לאזור. ב**נאומו** בפני הכנסת ב-13 באוקטובר על רקע התרוממות הרוח בעקבות חזרת כלל החטופים החיים הנותרים, אמר הנשיא טראמפ: "ישראל השיגה את כל יעדיה

בכוחה הצבאי. אתם ניצחתם". משמעותה של האמירה היא – המלחמה נסתיימה, נפתחה הדרך למימוש החזון האזורי לאחר שהוסר המכשול המשמעותי ביותר – המלחמה ברצועת עזה. החזון האזורי הוא היעד המרכזי והאסטרטגי, ולכן המכשול שהוסר לא יחזור והפסקת האש תיוותר על כנה.

אכן, ישראל זכתה בהישג חסר תקדים כאשר הצליחה (בחסות תוכנית הנשיא טראמפ ונחישות שליחיו) להביא לשחרורם של כלל החטופים החיים וכמעט כל החללים שנותרו בשבי חמאס, מבלי שהתפרקה מנכסים מרכזיים – שליטה ביטחונית בפרימטר ובציר פילדלפי והחזקה של כמחצית משטח רצועת עזה. בכך הצליחה לשלול מחמאס את קלף המיקוח המשמעותי ביותר שהיה בידיו – החטופים, ולהגדיל את חופש הפעולה המבצעי שלה בעזה. נכון להיום, איום הפשיטה על יישובי העוטף נותר כליל, והמצב דומה באשר ליכולת שיגור הרקטות מהרצועה. ישראל ממשיכה לפגוע בתשתיות טרור, במחבלים ובאמל"ח, גם לאחר כניסת הפסקת האש לתוקפה, ונהנית מגיבוי אמריקני. ככלל, לפחות לעת עתה, הנשיא טראמפ אינו רואה בתקיפות הישראליות איום על הפסקת האש ומכיר בזכותה של ישראל להגיב להפרות חמאס.

"הקו הצהוב", כפי שהופיע בחשבון ה-X של הנשיא טראמפ [4.10.2025]

תמונת ההישג משתפרת כאשר בוחנים את מצבה האסטרטגי הכולל של ישראל במזרח התיכון, שהוא טוב לאין ערוב משהיה ב-6 באוקטובר. כתישת חיזבאללה ופגיעה קשה ביכולותיו, השמדת הפוטנציאל ההתקפי של הצבא הסורי לצד נוכחות ושליטה במרחב החיץ ומעבר לו והשגת חופש אווירי בשמי סוריה כפרוזדור חיוני לאיראן, והמהלומה הקשה שהנחתנו על איראן בשילוב מכת המחץ האמריקאית על אתר הגרעין "פורדו", הובילו את ישראל לעמדה של מעצמה אזורית מובילה, אשר אויבותיה מתחילות לחשוש מנחת זרועה, מביטחונה העצמי, מחופש הפעולה שלה ומהעובדה שהיא עלולה להיות לא צפויה. בעולם הערבי-מוסלמי החלה לחלחל ההבנה כי ישראל לא תהסס

לפעול נחרצות נגד איומים משכנותיה הקרובות והרחוקות, וחשוב מכך – באופן לא מידתי ולא צפוי, כולל מבצעי סיכול ממוקדים בטהרן, ביירות, בדוחה ובצנעא, ללא כל עמימות או הכחשה.

ואולם, אם שואלים את הציבור הישראלי, מתקבלת תמונה פחות אופטימית. על פי סקר עדכני שערך המכון הישראלי לדמוקרטיה:

השבת כלל החטופים (החיים והחללים) הוא העיקרון היחיד שרוב בכלל הציבור סבורים שמומש במידה די רבה או רבה מאוד (72%). לעומת זאת, לגבי ארבעת העקרונות האחרים, רוב גדול בציבור גורסים שעד כה הם מומשו במידה די מעטה או לא מומשו כלל: שליטה ביטחונית ישראלית בעזה – 64%, פירוז הרצועה – 69%, פירוק חמאס מנשקו – 74%, ממשל אזרחי שאינו חמאס או הרשות הפלסטינית – 74%.

יש להודות כי החמיצות הרווחת בחלקים נרחבים בציבור הישראלי באשר להשגת מטרות המלחמה מתכתבת עם תמונת המצב העכשווית ברצועת עזה בצל תוכנית טראמפ. למרות המכות הקשות שספג, חמאס רחוק מתבוסה – לא ככוח צבאי ולא ככוח שלטוני. על פי נתוני צה"ל, ערב הלחימה מנה ארגון הטרור כ-30,000 פעילים בזרוע הצבאית, שאורגנו ופעלו תחת 5 חטיבות מרחביות ו-25 גדודים לצד כוחות ייחודיים כדוגמת הכוח האווירי והכוח הימי ומנגנוני ביטחון ומודיעין. בנוסף לאלו פעלו משטרה והגנה אזרחית. על פי הצלבה שערך מרכז הנתונים של המכון למחקרי ביטחון לאומי בין נתוני דובר צה"ל בתקופות שונות לאורך הלחימה עם נתוני משרד הבריאות הפלסטיני, ניתן להעריך כי לאחר שנתיים של מלחמה חוסלו כ-23,000 פעילי חמאס. ברם, אין להסיק מכך כי מצבת הפעילים של חמאס, בנוסף לארגוני טרור נוספים הפועלים ברצועה כמו הג'יהאד האסלאמי, נמצאת בשפל. ארגון הטרור עסק כל העת במאמצי שיקום והתעצמות והצליח לגייס פעילים חדשים ולשלם משכורות, באמצעות השתלטות על הסיוע ההומניטרי הרב שנכנס תדיר לרצועה וכן הברחות לתוכה. כיום, על פי הערכת מצב מודיעינית עדכנית, נותרו כ-20,000 מחבלי חמאס בעזה, אלפי רקטות וטילי נ"ט, ומעל למחצית מהמנהרות. הערכה אחרת נשמעה מתא"ל (במיל") אורן סולומון, לשעבר רח"ט תפיסת הביטחון והפעלת הכוח במטה לביטחון לאומי במשרד ראש הממשלה, שטען כי המספר הכולל של פעילי הטרור ברצועה, ביניהם מומחים בתחום החימוש, עומד על כ-60,000.

לאחר החתימה על הפסקת האש החל חמאס בפריסה של כוחותיו ומנגנוני הביטחון באזורים שאינם בשליטת צה"ל, ואף החל בהוצאות להורג של מתנגדיו מקרב חמולות וכן תושבי עזה החשודים בשיתוף פעולה עם ישראל. למרות ההתחייבות לשחרור כלל החטופים – החיים והחללים כאחד – עד 72 שעות, המשיך חמאס לפעול בדרכו העקלקלה והסחטנית המוכרת, תוך ניצול רגישות החברה הישראלית לנפגעים, הפעלת מניפולציות תודעתיות ומשיכת זמן. כך למשל החזיר חלקי גופות שאינן שייכות לחטופים הישראליים, ומעכב עד ימים אלו ממש את החזרת החטופים החללים הנוותרים. כמו כן, מאז הפסקת האש הארגון ממשיך לבחון גבולות, לחלץ הישגים נוספים ולעצב כללי משחק, כאשר פעילי חמאס מתקרבים לעבר הקו הצהוב במטרה לפגוע בכוחותינו, ואף לבצע פיגועי חטיפה שיזכו אותם בקלף מיקוח משמעותי, ועד כה הרגו 3 חיילים ישראלים. ההפרות הללו ואחרות בצירוף הצהרות מפי בכירי הארגון מעידות כי חמאס אינו מתכוון להתפרק מנשקו כנדרש במתווה הנשיא טראמפ, ומנצל את הפסקת הלחימה להתארגנות מחדש ולשימור מעמדו וכוחו. למעשה, הארגון מצהיב כי בכוונתו לשמור על השליטה הביטחונית לתקופת מעבר של 3-5 שנים, לצד הממשלה הטכנוקרטית. את ההתנגדות להתפרק מנשקם, כמו ההתנגדות לכל סוג של שלטון זר ברצועת עזה ברוח תוכנית 20 הנקודות והחלטה 2803 של מועצת הביטחון, המשיכו מנהיגי חמאס

להביע בפומבי, ונדמה שקשה לאתר סדקים בקרב הנהגות הארגון ברצועת עזה ומחוצה לה בהקשר זה.

הנהגת חמאס מסרבת להרחקת הארגון מרצועת עזה ומהדרתו משותפות והשפעה ב"יום שאחרי". בהקשר זה יש לציין כי אף על פי שמשחק סכום אפס בין רש"פ לבין חמאס ממשיך להתקיים, חמאס איננה ישות מונוליטית. בהנהגת חמאס יש לפחות שני זרמים: ח'אלד משעל מוביל את הזרם שנוטה לעולם הסוני, מתנגד לחבירה לאיראן וקורא לפוליטיזציה של הארגון לצורך הצטרפותו לאש"פ ולרש"פ, לעומת ח'ליל אל-חיה, שהוא מיליטנטי יותר, תומך בקשר עם איראן ובהישענות עליה ועדיין רואה את עצמו כמנהיג חמאס בעזה. ההערכות המקובלות הן ששאירות ההנהגה הצבאית של הארגון ברצועת עזה בפיקודו של עז א-דין אלחדאד מובילות קו תקיף עוד יותר.

עדות נוספת למעמדו של חמאס כשותף לגיטימי למשא ומתן, ואף ליכולתו לגרוף רווחים חרף נחיתותו המובהקת, היא המגעים שהתנהלו לגבי גורלם של כ-100-200 מחבלים שנלכדו במנהרה ברפיח ממזרח לקו הצהוב. העובדה שבישראל, תחת לחץ אמריקאי כבד, נשקלה אפשרות של חנינה ואף שחרור המחבלים הללו בחזרה לאזור עזה, ממחישה את הגיבוי שחמאס מקבל ממצרים, טורקיה וקטר, המסייעות לו לשפר עמדות מול ישראל. לעת עתה, צה"ל מצליח לפגוע במחבלים השוהים במנהרות אלו, הנמצאות בשטח שבשליטתו; הפגיעה בהם היא באמצעות מאמץ לחסימתן ואילוץ המחבלים לצאת מהמנהרות לצורך השגת הספקה של מים ומזון. אלו שיוצאים מהמנהרות ומנצלים את היציאה גם לפגיעה בכוחות צה"ל נהרגים, ואחרים מסגירים עצמם לידי כוחות צה"ל.

במובן הרחב, בנאום הסוגיה במסגרת יוזמת טראמפ נועד בראש ובראשונה לחייב את הקהיליה הבינלאומית, ובייחוד את מדינות ערב, לשאת באחריות למציאת פתרון לבעיה הפלסטינית, ולא להותיר את הטיפול בה בידי ישראל לבדה. מגמה זו טומנת בחובה יתרונות משמעותיים. כך, למשל, החלטת מועצת הביטחון 2803 על הקמת כוח הייצוב ומועצת השלום מעניקה תוקף רשמי ומחייב ליעדים של פירוק חמאס מנשקו ופירוז רצועת עזה, ושוללת כל מעורבות של חמאס ב"יום שאחרי". אך בה בעת, עצם הבינאום מגביל, לעת עתה, את מרחב התמרון והתגובה הישראלית. התגובות הישראליות הן במענה להפרות של חמאס, ואף על פי שישראל מנצלת את ההפרות לתגובות חריפות ורחבות ולא פרופורציונליות, נשללה ממנה היכולת ליזום מהלכים סיכוליים והתקפיים נגד חמאס. ברמה המעשית, מעורבותן של מדינות האזור עשויה להיות בעלת ערך אם הן תבחרנה להירתם באופן מעשי לפירוק החמאס מנשקו ולפירוז הרצועה ולהשקיע משאבים כלכליים, חינוכיים ואחרים ביוזמות שתכליתן שינוי יסודי בתפיסות הפלסטיניות – זניחת השאיפה לחיסול ישראל, ויתור על מעמד הפליטות הנצחי, ובכלל זה אי חידוש פעולתה של אונר"א ואי הקמתם מחדש של מחנות הפליטים, והכרה בכך שהמשך בחירה בדרך הטרור תגבה מהחברה הפלסטינית כולה מחיר כבד.

למדינות התומכות בתוכנית ובהחלטת מועהבי"ט 2803 כמו מצרים, קטר, טורקיה, איחוד האמירויות, ערב הסעודית, ירדן ואינדונזיה אינטרסים מגוונים, ובמקרים מסוימים אף סותרים, ובעיקר, מידת מחויבות משתנה למטרה העיקרית של שלב ב' של התוכנית – פירוק חמאס מנשקו ופירוז רצועת עזה. למעשה, אין ולו מדינה אחת, זולת טורקיה, הנכונה לשלוח חיילים לכוח הייצוב הבינלאומי (ISF) טרם פירוק חמאס מנשקו, והן מסתייגות מעימות ישיר עם חמאס ומסרבות להיות שותפות לתהליך פירוק הארגון מנשקו. למרות הדיבורים על סולידריות ואחוזה ערבית, כל מדינה רואה בעזה במה להפגנת השפעה ולחיזוק עמדות מול יריביה, ולכן יש להניח ששיתוף

הפעולה, אם יתממש, יישאר שבוי במגבלות היריבויות. הסעודים והאמירתיים דוחפים למיגור חמאס, מצרים מציעה מודל מסוים של שילוב בין גופי ההנהגה הפלסטינית, ואילו קטר וטורקיה חותרות להבטיח את שרידותו של חמאס בשל מחויבותן לאסלאם הפוליטי. האינטרס שלהן הוא השארת חמאס כגורם משמעותי ומשפיע ברצועת עזה ומעבר לה, בזירה הפלסטינית כולה, כשלצידו האינטרס להחליש את ישראל ולצמצם את מרחב התמרון והפעולה שלה, בין היתר באמצעות נוכחות צבאית טורקית בשטח הרצועה.

על אף האינטרס של חלק מהמדינות המערביות ביציבות אזורית, הן אינן צפויות לעמוד בגודל האתגר וליטול על עצמן את המחירים הגבוהים הכרוכים בהוצאתו לפועל. ולראיה, עבדאללה מלך ירדן הצהיר כי לא ישלח כוחות לעזה ליטול חלק בכוח הייצוב הבינלאומי (ISF); באיחוד האמירויות ובערב הסעודית, חרף תמיכתן העקרונית בתוכנית הנקודות, ממשיכים לשבת על הגדר ונמנעים לעת עתה ממתן התחייבות לתרומה ממשית ליישום השלבים הבאים של התוכנית; גם אינדונזיה, מועמדת אטרקטיבית לנורמליזציה עם ישראל, הבהירה כי נכונותה לשליחת 20,000 חיילים מוגבלת למשימות שיקום ורפואה בלבד. יש לשער כי הצהרות חמאס כי לא יתפרק מנשקו, כולל התנגדותו הנחרצת לתוכנית האמריקאית שהוגשה למועצת הביטחון, בטענה ש "כל משימה של כוח בין-לאומי צריכה להיות מוגבלת להגנה על אזרחים... מבלי להפוך לסמכות ביטחונית או ניהולית על-לאומית", אינם מוסיפים למוטיבציה של מדינות זרות לשלוח חיילים לעזה.

בינתיים, דריסת הרגל הטורקית והקטרית בעזה מתרחבת, בשלב זה בעיקר על ידי הפעלה, באמצעות פלסטינים, של ציוד כבד, תיאום לוגיסטי ומיזמי סיוע – שיש להניח כי תכליתם היא לספק מעטפת אזרחית למנגנוני חמאס ברצועה שיסייעו לשימור מעמדו וכוחו, ולנרמול נוכחות ארוכת טווח של אנקרה ודוחה בה. התוצאה היא שציר האחים המוסלמים בהובלת טורקיה וקטר גורף רווחים משמעותיים בשטח, ללא אופוזיציה ערבית שתהווה משקל נגד, כשהשתיים מאפשרות לחמאס להרוויח זמן לצורך שיקום היכולות הצבאיות והשלטוניות, הן בהפעלת לחציהן המדיניים לשמור על הפסקת האש ולהימנע מחזרת ישראל ללחימה עצימה, גם לנוכח הפרות בוטות של חמאס, והן במאמציהן להעניק לו תמיכה לוגיסטית תחת "חותמת כשרות" הומניטרית ותוך כדי הכשרת הקרקע לנוכחות קבועה ברצועה.

מצבי סיום אפשריים והמתחים מול אינטרסים ישראליים חיוניים

לצורך הדיון הגדרנו שלושה מצבי סיום אפשריים, מתוך מנעד רחב של תרחישים אפשריים, המייצגים את האפשרויות הבולטות, כשתרחישים אחרים, להבנתנו, הם בחזקת ואריאציות של שלושת התרחישים העיקריים ולכן מאפשרים התייחסות מרחיבה.

בתרחיש הראשון, תוכנית טראמפ מיושמת רק לאחר חידוש הלחימה של צה"ל נגד חמאס – בפועל הקפאה של שלב ב' בתוכנית – כאשר צה"ל הופך לגורם הבלעדי האחראי לפירוק חמאס ולפירוז הרצועה והכשרת התנאים למימוש התוכנית, תוך מימוש חופש פעולה ביטחוני מרבי; **בתרחיש השני**, התוכנית מיושמת בהדרגה על ידי התנעת תהליכי שיקום והקמת מנגנון הייצוב במזרח הרצועה, ובמקביל חידוש הלחימה של צה"ל נגד חמאס במערב הרצועה לצורך פירוקו ופירוז הרצועה, עד להכשרת התנאים להרחבת אחריות המנגנון על כל שטח הרצועה; **התרחיש השלישי** הוא מימוש חלקי ולא מספק של התוכנית, כאשר על ישראל מוטלים ריסון ומגבלות בלחימה נגד

חמאס, בדגש על פעילות התקפית קרקעית יזומה ומשמעותית במערב הרצועה, מה שיוביל לחלוקה בפועל בין מזרח הרצועה למערבה, להותרת חמאס בשלטון ממערב לקו הצהוב, בעוד ישראל ממשיכה לשלוט בחלק המזרחי, תוך קיבוע הלכה למעשה של קו גבול חדש וללא התקדמות במימוש התוכנית.

ניתוח מצבי הסיום יתמקד במתחים שמייצר כל אחד מהתרחישים בהתייחס לאינטרסים החיוניים של ישראל. מתחים אלה פועלים במקביל, משתנים בעוצמתם, ומעצבים במידה רבה את היתכנותו, את עלותו ואת השפעותיו האסטרטגיות של כל אחד מהתרחישים:

- **הסיכון להשתקמות חמאס והאיום המחודש על ישראל:** הגישה העומדת בבסיס הניתוח

היא שכלל שסמכויות צה"ל בשטח רחבות יותר וככל שחופש הפעולה שלו להגיב להתעצמות חמאס נשמר – כך גדלה הסבירות להצלחת משימת הפירוק והפירוז. לעומת זאת, בתרחישים שבהם האחריות לפירוז מתחלקת בין גורמים רבים, בייחוד כאלה שמידת מחויבותם לפירוק חמאס נמוכה, ובמצב שבו חופש הפעולה של צה"ל נותר ברף הנמוך, עולה באופן ממשי הסיכון לשיקום כוחו הצבאי של חמאס ולהמשך שליטתו כריבון אפקטיבי ברצועה ללא שיפור במציאות ההומניטרית.

- **התחשבות באינטרסים האמריקאים לצד שימור מעמדה של ישראל כבעלת ברית נכסית:**

כל מהלך צבאי ישראלי משמעותי בעזה, לרבות פירוז הרצועה בכוח, עלול להיתקל בהתנגדות אמריקנית אם יתפרש כפוגע ביוזמות האזוריות שמובילה ארה"ב תחת הנשיא טראמפ, ובכללן הרחבת הסכמי אברהם. פעולה בניגוד לעמדה האמריקאית עלולה ליצור מתיחות קשה ולפגוע בתמיכה המדינית והאזורית שישראל זקוקה לה. מנגד, ויתור על אינטרסים חיוניים עלול לשחוק את הדימוי הישראלי בווינגטון ולהצטייר ככניעה שתייצר תקדים מסוכן במערכת היחסים בין ישראל וארה"ב.

- **עוצמת ההרתעה הישראלית ומעמדה של ישראל באזור:** תוצאות יישום התוכנית בעזה,

ובפרט מידת הצלחתה של ישראל לאכוף פירוז בר-קיימא, תהדהדנה מעבר לרצועת עזה ותשפיענה על ציר ההתנגדות כולו בהובלת איראן, המנסה לשקם את תדמיתה אחרי המהלומות שספגה. כלל מרכיבי הציר עוקבים אחר המתרחש בעזה ומכוונים את צעדיהם מול ישראל בהתאם לעוצמת התגובה הישראלית: כישלון בפירוז חמאס עלול לתת רוח גבית למאמצים האיראניים לתקוף את ישראל ולהמשיך את מאמצי השיקום של חיזבאללה; הזירה החות'ית שקטה כרגע ללא ירי ישיר לתחומי ישראל, אך החזרה ללחימה עלולה להביא לחידושו; גם המיליציות הפרו-איראניות בעיראק אינן שוקטות על השמרים, כאשר בצה"ל ובממסד הביטחוני עוקבים בדריכות אחר התלקחות אפשרית של החזית הזו, בפרט איום שיגור טילים וכטב"מים ארוכי טווח.

- **שברירות היחסים עם מצרים וירדן:** היחסים הביטחוניים והמדיניים עם מצרים וירדן

רגישים גם בימים כתיקונם. כל החמרה בלחימה בעזה עלולה לפגוע עוד יותר ביחסים המעורערים ממילא עד כדי פגיעה גם בשיתוף הפעולה הביטחוני, מה שעלול להתברר כחמור במיוחד לנוכח תפקידה המרכזי של מצרים בעיצוב המציאות בעזה ובריכוז כוחות הצבא המצרי בסיני ובקרבת הגבול עם ישראל.

- **יכולת הנשיאה של צה"ל, ובייחוד של מערך המילואים:** ריתוק חלקים משמעותיים מהצבא לזירת עזה מקשה על היערכות בזירות אחרות בתקופה שבה צה"ל נדרש לבנות מחדש מערכים, לחדש מלאים ולרענן כוחות לאחר שנתיים של לחימה עצימה, ועל רקע מתיחות פוליטית וחברתית סביב חוק הגיוס.
- **הלגיטימציה הפנימית והחיצונית:** חידוש הלחימה או הרחבתה ישפיעו באופן ישיר על הלגיטימציה הבינלאומית של ישראל, שכבר כיום מתמודדת עם מציאות מורכבת מול דעת הקהל העולמית, מוסדות בינלאומיים וגל גובר של אנטישמיות במדינות מערביות. השקט הנוכחי, שנוצר בזכות מתווה טראמפ, אינו מעיד שהמתחים העמוקים התפוגגו. גם הזירה הפנימית בישראל נפוצה במיוחד, וכל תרחיש עשוי להציף מחדש מחלוקות ציבוריות עמוקות ולהחריף את הפילוג הקיים.

תרחיש ראשון

התרחיש הראשון הוא יישום מלא של תוכנית טראמפ רק לאחר חידוש הלחימה נגד חמאס, פירוקו ופירוז הרצועה באמצעות מהלך צבאי ישראלי נרחב שבמהלכו יממש צה"ל אחריות ביטחונית בלעדית וחופש פעולה מלא ברחבי הרצועה עד להכרעת חמאס. השגת היעד הצבאי תכשיר את הקרקע להקמת מנגנון לניהול האזרחי שיופעל בידי ממשלת טכנוקרטים, בהכוונת מועצת השלום, ובפיקוח כוח ייצוב בינלאומי.

לאחר שחמאס דחה פומבית את התוכנית האמריקנית ואת החלטת מועצת הביטחון, ולנוכח הקושי הצפוי בגיוס כוחות זרים לכוח הייצוב הבינלאומי, ישראל תוכל לטעון כי בהינתן סירוב כה מפורש מצד חמאס להתפרק מנשקו, לצד קיפאון מתמשך בהקמת כוח הייצוב האמון על פירוקו הלכה למעשה, במקביל לתהליכי התעצמות של חמאס וביסוס שלטונו במערב הרצועה, לא ניתן לצפות ממנה להמשיך להתקדם ליישום השלב הבא בתוכנית שבסופו היא עלולה להידרש לסגת מהקו הצהוב לפרימטר ביטחוני צר. דרישה זו נשענת על סעיף 16 בתוכנית 20 הנקודות, וכן על נוסח סעיף Z בהחלטת מועצת הביטחון 2803, המתאר מודל של נסיגה בשלבים לקווים אחוריים אשר ממנה "ייוחרג פרימטר ביטחוני שייוותר על כנו עד אשר תובטח עזה מפני כל איום טרור מתחדש".

ישראל תוכל לגבות את החלטתה בהצהרות של הנשיא טראמפ שבהן הדגיש כי ישראל תוכל לשוב ולהילחם אם חמאס לא ימלא את חלקו בעסקה, וכך להצדיק את חידוש הלחימה והפסקת הכנסת סיוע נרחב ואמצעי שיקום המשמשים לבנייה והתעצמות מחודשת של ארגון הטרור. לשיטת התומכים בקו פעולה זה, תחת הנסיבות הנוכחיות, מוטב לישראל לפעול לקיבוע המצב הקיים, גם במחיר עימות עם האמריקאים, שכן המעבר לשלב הבא יהיה התקדמות רק למראית עין, אשר בפועל תסרבל ותכביד על התנהלות צה"ל, תקזז את ההישגים שישראל צברה עד כה מול חמאס, ובעיקר – תציב את ישראל על מסלול מסוכן של שיקום ללא פירוז.

בתרחיש זה, במקביל להמשך טיהור המרחב בנקודות האחיזה לאורך הקו הצהוב, ישראל תיערך "למעבר מהיר להתקפה רחבה לכיבוש שטחים ברצועת עזה מעברו השני של הקו הצהוב", כפי שהסביר הרמטכ"ל אייל זמיר. העובדה שישראל שולטת על כמחצית מהרצועה, וכשחטופיה בבית למעט שני חללים, מעניקה לישראל חופש פעולה מבצעי חסר תקדים ויתרון משמעותי בהמשך ניהול מערכה בדרך לפירוק תשתיות ומנגנוני חמאס הנותרים ברצועה. בשל תפקידו הקריטי של הסיוע

בהחייאת חמאס, סיוע הומניטרי בסיסי יחולק לתושבים רק במתחמים ייעודיים המצויים בשליטת המיליציות המתנגדות לחמאס ובתיאום עם ארה"ב. כאן תעמוד לפתחה של ישראל השאלה האם לאפשר לתושבים אלה לחצות את הקו הצהוב לאחר סינון מחמיר – או למנוע זאת לחלוטין. בה בעת, בהיעדר תהליכי שיקום, ייווצרו התנאים שיעודדו עזתים לעזוב בהמוניהם את הרצועה החרבה דרך מעבר רפיח. המצרים צפויים להערים על כך קשיים, כפי שעשו עד כה, אך הנתונים מלמדים כי חרף התנגדותם הצליחו כבר עשרות אלפים לצאת, ויש להניח כי טרם מוצו כלל המאמצים לאפשר התנאים ליציאת תושבים מרצועת עזה המעוניינים בכך.

המכשול הקריטי ביותר בפני מהלך כזה הוא עמדתה של וושינגטון. זה עתה התגאה טראמפ באישור מועצת הביטחון את תוכנית הקמת כוח הייצוב הבינלאומי (ISF) ומועצת השלום (BoP), הגדיר זאת כ"רגע היסטורי", ולמעשה ירה את יריית הפתיחה של מימוש שלב ב' בתוכנית, בהמשך להקמה הבהולה של מפקדת התיאום בקריית גת, ובהתאם להסכמים וההבנות שהתגבשו עם מדינות האזור. בחירה של ישראל בחידוש הלחימה, מבלי לאפשר את התחלת יישומו של השלב הבא בתוכנית, עלולה להציבה במסלול התנגשות עם הנשיא האמריקאי. קשה לראות כיצד הליכה בנתיב זה תתפרש על ידי הממשל באופן אחר זולת הכשלת יוזמתו להשגת שלום אזורי מקיף – מהלך שעלול לסכן את התמיכה, הגיבוי והתיאום הקרוב שבין שתי המדינות – מרכיבים חיוניים לישראל בניהול מערכה רב-זירתית. מהלך התקפי אף עלול להוות חסם עבור חלק מן המועמדות להרחבת הסכמי אברהם, בעיקר ערב הסעודית, שמדגישה, לפחות באופן מוצהר, ובעיקר כקלף מיקוח למקסום רווחים כלכליים, ביטחוניים ואסטרטגיים, כי סיום המלחמה הוא תנאי מוקדם לנרמול היחסים.

נכונות ישראלית ללכת "All In" ודאי תתרום לתדמית המרתיעה של ישראל כמדינה הנחושה להשיג את מטרותיה ולא תסתפק בפתרונות חלקיים, ובמובן זה יכולה להעביר מסר מאיים לאויבות כמו איראן, שעמלה על שיקום תדמיתה באמצעות, בין היתר, תחזוק רשת השלוחים כולל חיזבאללה, אשר ממשיך לשקם יכולות אף בסמוך לגבול. מהלך כזה הוא גם איתות לחיזבאללה כי כשם שישראל לא הסתפקה בהשמדה חלקית של חמאס – כך לא תהסס לנקוט את כל האמצעים הדרושים על מנת להביא לפירוק מוחלט מנשק גם מול חיזבאללה, וכי לארגון הטרור השיעי צפוי גורל דומה.

יש להניח כי חידוש לחימה עצימה בעזה יגרור ככל הנראה גם את חזרתו של האיום החות"י לקדמת הבמה, שפסק, לפחות לעת עתה, בשל הפסקת האש. בהקשר זה יש לציין כי הפסקת האש אינה ערובה לשקט ארוך-טווח בזירה התימנית לנוכח מאמצים ניכרים מצד החות"ים להרחיב את קשת האיומים נגד ישראל, מדינות המפרץ והמערב בסיוע איראני, כולל הקמת מפעלים תת-קרקעיים לטילים ואף אימוני פלישה לישראל.

עוד יש להניח שמהלך כזה יכביד על היחסים עם מצרים בשל הצטברותם של ריכוזי אוכלוסייה גדולים בסמוך לגבולה כתוצאה מהלחימה, ולנוכח לחצים אפשריים מצד ישראל והמערב לאפשר מעבר פלסטינים לשטחה. אלו מתוחים ממילא, בייחוד לנוכח עיבוי נוכחות הצבא המצרי בסיני, וכן תופעת הברחות הנשק באמצעות רחפנים. מהלך צבאי התקפי מצד ישראל יוביל בסבירות גבוהה גם להתדרדרות נוספת ביחסים עם ירדן. בדומה למצרים, ירדן מתנגדת לכל ניסיון ליישב פלסטינים – מעזה או מיו"ש – מחוץ לתחומי השטחים הללו, ואף הזהירה לאחר פרוץ "חרבות ברזל" כי מהלך כזה ייחשב הכרזת מלחמה. עמדה זו עולה בקנה אחד עם החשש הירדני העמוק כי בהיעדר הסדר

קבע לסוגיה הפלסטינית, ובשל היותה של הממלכה ההאשמית מועמדת "טבעית" לקליטת פלסטינים, עם הערכות הנעות בין 40%-60% באשר לחלקם של הפלסטינים באוכלוסייה הירדנית, הנטל עלול ליפול עליה.

בזירה הבינלאומית, נקיטת פעולת הסלמה יזומה מול חמאס צפויה להעמיד את ישראל מול גל הכפשות, הצגתה באופן שיטתי ומגמתי כ"תוקפן", לרבות הטחת האשמות בדבר החרפת המשבר ההומניטרי ברצועה והיקף גבוה של נפגעים בקרב האוכלוסייה האזרחית. יש להביא בחשבון פגיעה ניכרת בתדמיתה ובמעמדה הבינלאומי בדומה לזו שנגרמה במהלך [קמפיין ההרעבה השקרי](#). קיים סיכון ממשי להחרפת גילויי האנטישמיות כלפי קהילות ויחידים יהודים ברחבי העולם, ולחידוש יוזמות חרם נגד ישראל, לרבות אמברגו נשק והצטרפות מדינות נוספות לחרמות קיימים.

כמו כן, חזרה לחימה עצימה, שתכלול תמרון קרקעי לצורך השמדת מעוזי חמאס, תחייב ריתוק של כוחות רבים יותר בזירת עזה, על חשבון חזיתות אחרות. בהקשר זה, יש להתחשב ביכולת הנשיאה של צה"ל אחרי שנתיים של לחימה, כאשר מערך המילואים נושא על כתפיו עול חסר תקדים, ללא תמיכה [מספקת](#) מהמדינה, ולנוכח הצורך הדחוף בריענון השורות ובחידוש מלאים, וזאת על רקע מאבקים פוליטיים ומחלוקת ציבורית עזה סביב סוגיית חוק גיוס והשתתפות בנטל. ישראל מסוגלת, ככל הנראה, לנהל בחודשים הקרובים מערכה ממוקדת בעזה, אך יכולת זו מותנית בכך שאחוז ההתייצבות הגבוה לשירות המילואים יישמר, שאספקת החוץ לא תיפגע בצורה אנושה, ושלא תתרחש התרחבות ניכרת של הלחימה לחזיתות נוספות בעת ובעונה אחת – שלושה תנאים שאינם ודאיים בהכרח.

בשאלת דעת הקהל והלגיטימציה הציבורית לחידוש מערכה רחבה, חשוב לציין כי על פי [סקר](#) של מכון המחקר "דיירקט פולס", שפורסם לאחר החתימה על השלב הראשון בהסכם טראמפ, רק מיעוט מן הציבור סבר כי האיום מרצועת עזה הוסר (18%), בעוד שרוב הנשאלים העריכו כי סבב נוסף של לחימה הוא רק עניין של זמן (63%). כמו כן, [מסקר](#) שערך המכון הישראלי לדמוקרטיה עולה כי בתרחיש של הפרות מצד חמאס בנושא השבת החטופים החללים, 39% תמכו בחידוש הלחימה הישירה, ו-37% תמכו בהחמרת הסנקציות ובהגבלת כניסת הסיוע ההומניטרי לרצועה. מהחלוקה למחנות פוליטיים עלה כי הימין נטה להעדיף את חידוש הלחימה, בעוד שבמרכז ובשמאל בלטה התמיכה בהקשחת הסנקציות. ממצאים אלה אינם מצביעים בהכרח על מתן מנדט ציבורי לפתיחת מערכה צבאית ממושכת בנסיבות הקיימות, כאשר בשבי חמאס נותרו שני חטופים חללים בלבד, אך הם משקפים הלך רוח כללי שלפיו חידוש הלחימה הישירה – בין אם בהיגררות לכך כמוצא אחרון ובין אם בנקיטת פעולה יזומה – נתפס כאפשרות לגיטימית ואף כצעד הנדרש לשם הגנה על אינטרסים ישראליים מסוימים.

תרחיש שני

התרחיש השני הוא יישום הדרגתי של תוכנית טראמפ – התחלת הקמתו של מנגנון הייצוב והפעלתו במזרח הרצועה, חידוש הלחימה של צה"ל נגד חמאס במערב לצורך פירוקו ופירוז הרצועה, ולאחר מכן השתלטות המנגנון על כלל הרצועה. לצד צבירת הישגים בבידוד חמאס ובהחלשת כוחו ומעמדו, אך מול קיפאון וחוסר יכולת של כוח הייצוב לבצע את משימת הפירוז,

יתעקשו בווינגטון להשלים את תמונת ההצלחה. בהתאם לכך, יינתן לצה"ל אשראי רחב לפעול במערב הרצועה עד לחיסולו הסופי של חמאס.

לנוכח ההבנה שחמאס לא יתפרק מנשקו מרצונו, לצד הסתייגותן של מדינות ערב ואחרות משליחת חיילים לכוח הייצוב הבינלאומי, הממשל האמריקאי מנסה לקדם יישום חלקי של התוכנית המקורית, כך שממערב לקו הצהוב, בשטחים הנמצאים בשליטת חמאס, לא יהיה שיקום, ואילו ממזרח לו, באזורים הנקיים מחמאס ומאוכלסים כעת בדלילות, תפעל ממשלת הטכנוקרטים בגיבוי כוח הייצוב הבינלאומי ואנשי ביטחון פלסטינים בהנחיית מועצת השלום. במסגרת המתווה המדובר תחל הקמתם של יישובים זמניים, תחילה ברפיח, עד שתתאפשר הוצאתה לפועל של תוכנית שיקום קבועה. למיליצית אבו-שבאב, וכנראה גם למיליציות אחרות, אמור להיות תפקיד כחלק ממערך האבטחה במרחב, ובכלל זה מניעת חדירתם של מחבלי חמאס לשטחים "הירוקים".

הרציונל מאחורי מהלך כזה הוא להפוך את האזורים הללו לאטרקטיביים יותר עבור רובה הגדול של האוכלוסייה העזתית, שצפויה לנוע בהדרגה ממערב למזרח, לשטחים שבשליטה ביטחונית של צה"ל, זאת בכפוף לסינון קפדני. עד אז, ישראל תוכל לפעול בשטח נקי ולהשמיד חלק ניכר מהמנהרות ותשתיות טרור אחרות, ובמקביל לבסס קו סביר להגנת יישובי העוטף. בתרחיש זה, חופש הפעולה הצבאי של ישראל ממערב לקו הצהוב צפוי להתרחב ככל שלא תירשם התקדמות ממשית בפירוז הרצועה על ידי כוח הייצוב שקיבל את המנדט לכך. הנחישות האמריקאית לממש את התוכנית במלואה, בשעה שהתעצמות חמאס ממערב מוסיפה להיות המכשול העיקרי להגשמתה, תעניק לצה"ל אור ירוק לפעול – גם כשהמשמעות היא קריסת הפסקת האש. בתיאום הדוק עם ארה"ב, ישראל תצא למהלך התקפי עצים עד לפירוק מערכי השלטוניים והצבאיים של ארגון הטרור, ובכך תיצור את התנאים הנדרשים להשתלטות מלאה של המנגנון על כלל שטח הרצועה.

מתוקף ההתאמות שישראל תידרש לבצע במדיניותה כלפי עזה וחמאס, ובהן גמישות בלוחות הזמנים, באופן מימוש היעדים, ותיאום עם כלל הגופים המעורבים ביישום התוכנית, תוכל ישראל להבטיח את התמיכה האמריקאית ולהיתפס כשותפה אסטרטגית המהווה נכס ולא נטל, לכל הפחות בטווח הקצר. שיתוף פעולה ישראלי עם יוזמה אמריקאית לשיקום חלקי יבטיח את המשך התיאום בין שתי המדינות, ויחזק את הלגיטימציה של ישראל בווינגטון כמי ששותפה למאמץ האמריקאי לחיזוק ציר המדינות המתונות במזרח התיכון במקביל להחלשת הציר השיעי הרדיקלי, ובהתאם לחזון השלום של טראמפ להרחבת הסכמי אברהם. באשר לשאלת מעמדה של ישראל בווינגטון בטווח הארוך, זו תושפע מהמידה שבה יושג יעד הפירוק-פירוז במסגרת זמן סבירה ובעלות נסבלת עבורה, תחת לחצים אמריקאים. ככל שהיעד הסופי יושג, תדמית ישראל צפויה להתעצב בעיקר כמדינה שעמדה על האינטרסים הקיומיים שלה ושמרה על מעמדה, גם אם נדרשה לגמישות מסוימת ולא פעלה בכל שלב בדרך המלך מבחינתה.

ברמה האזורית, ניתן להניח כי תדמיתה של ישראל ומעמדה באזור ייפגעו במידה מסוימת, לפחות בשלבים ההתחלתיים של יישום התוכנית. עם זאת, ככל שיתברר כי ישראל נחושה להשלים את יעד פירוז הרצועה ופועלת בשיתוף פעולה הדוק עם ארה"ב לחיסול שיטתי של תשתיות חמאס, לרבות הרחבת היקף הלחימה נגדו ככל שיידרש, מעמדה ככוח מרתיע צפוי להתחזק באופן משמעותי. יישום הדרגתי אך עקבי יסדר באופן ברור כי הממשל האמריקאי נחוש לממש את התוכנית באופן מלא, גם אם יצטרך לנקוט צעדים חריפים. מסר זה חיוני גם כצעד בונה אמון מול המדינות המתונות

באזור, כדי להגביר את נכונותן להירתם ליישום התוכנית ולאפשר מעורבות רחבה יותר מצד ערב הסעודית ואיחוד האמירויות, שהציבו את פירוז הרצועה כתנאי למעורבות ישירה. מעורבות זו תוכל לכלול סיוע הומניטרי, קידום מיזמי בריאות וחינוך ועידוד תהליכי דה-רדיקליזציה באוכלוסייה, ותוכל לשמש משקל-נגד להשפעות השליליות של טורקיה וקטר. עם זאת, עמידתן של ריאד ואבו-דאבי על שילוב הרשות הפלסטינית בניהול האזורי עלולה להפוך לגורם מעכב בהתפתחות זו, אלא אם תימצא הדרך היצירתית "ללכת עם ולהרגיש בלי".

מבחינת מצרים, הקמת היישובים הבטוחים כחלק מתהליך שיקום מתמשך עשויה לשרת אינטרס מרכזי שלה למניעת מעבר עזתים לשטחה, ולכן עדיפה על פני הסלמה צבאית ישראלית – מהלך שהיה מפעיל עליה לחץ משמעותי ומיידי לאפשר יציאת תושבים דרך מעבר רפיח. עם זאת, בקהיר מסתייגים ממהלכים לחלוקה של הרצועה, בתואנה שיש בכך משום פגיעה בעקרון השלמות הטריטוריאלית הפלסטינית, ועוד יותר מוטרדים מהאפשרות שקשיים ביישום התוכנית יובילו לבסוף ללחץ גובר על הגבול. בירדן משמיעים ביקורת דומה כלפי תוכניות לחלוקת עזה ומצהירים כי הדבר יהווה מכשול בפני מימוש השאיפות הפלסטיניות להקמת מדינה עצמאית – מהלך שהיה גונז את הרעיון של ירדן בתור "המולדת החלופית". אם כן, יצירת התנאים ליישוב ארוך-טווח של תושבי עזה בתחומי הרצועה משרתת את האינטרסים של ירדן, אך לא באופן מלא. בזירה הבינ"ל, יש לצפות כי תמונות של תהליכי שיקום ושל מעורבות גופים בינלאומיים בתהליך עשויות לשפר את תדמיתה של ישראל. עם זאת, עימותים אפשריים בין כוחות צה"ל לבין כוחות זרים, או פגיעה לא-מכוונת בעובדי ארגונים בינלאומיים וסוכנויות סיוע, לצד תקריות נוספות שסבירותן גוברת בשל ריבוי הגורמים הפעילים בשטח, עלולים באותה מידה להצית מחדש ביקורת משמעותית כלפי ישראל.

ככל שהמהלך יבוצע בתיאום הדוק עם הממשל האמריקאי ולאחר שמוצו המאמצים להביא למימוש התוכנית בהסכמה ולא צלחו, סביר להניח שתהיה לו לגיטימציה ציבורית מבית. המהלך הצבאי המתחייב לפירוק חמאס ולפירוז הרצועה יחייב גיוס מילואים רחב יחסית, גם אם בהיקפים קטנים יותר מאלו שהיו בשנתיים האחרונות. אלא שבהינתן הביקורת הקשה על מתווה הגיוס שהממשלה מקדמת בימים אלו, ייתכן שיהיה בכך כדי להגביה את סף המחאה הציבורית נגד הממשלה ונגד אי-השוויון בחלוקת הנטל.

לבסוף, יש לקחת בחשבון כי גם אם השיקום יתברר כאפקטיבי בהפרדת שאריות הכוח הלוחם של חמאס מן האוכלוסייה, מראות הבנייה בעזה יפיחו תקווה מחודשת בעתיד הרצועה ויפחיתו את המוטיבציה של התושבים הפלסטינים לעזוב למדינות אחרות, וכך למעשה ייסתם הגולל על חלופת ההגירה – יוזמה שהציג הנשיא טראמפ עצמו בפברואר השנה. כך תתקבע מציאות שבה, חרף תמיכתם במתקפת חמאס ב-7 באוקטובר, יזכו הפלסטינים ביישוב מחדש ברצועה בתנאים משופרים, שעלולים, בהיעדר פיקוח אפקטיבי של כוח היישוב הבינלאומי וכוחות ביטחון פלסטיניים ובהיעדר תוכנית לדה-חמאסיזציה, להתפתח לכדי איום ביטחוני על מדינת ישראל.

תרחיש שלישי

התרחיש השלישי הוא יישום חלקי ולא מספק של התוכנית כשאר "ב כופה על ישראל ריסון והתוצאה היא קיפאון או דשדוש, ואלו יובילו לחלוקה בפועל של רצועת עזה למזרח ולמערב. הקו

הצהוב יהפוך לסוג של גבול בין שני חלקי הרצועה, כשהחלק המזרחי נשלט על ידי צה"ל והחלק המערבי על ידי חמאס. ישראל תוגבל ותרוסן על ידי ארה"ב ולא תוכל לפעול באופן יזום וחופשי במערב הרצועה, מה שיוביל לביסוס שליטתו האפקטיבית של חמאס במערב הרצועה ולשיקום של יכולותיו הצבאיות.

מנקודת מבט ישראלית זהו התרחיש החמור ביותר, שכן הוא צפוי להוביל בוודאות לעימות נוסף – עימות שחמאס יגיע אליו מעמדה מחוזקת, לאחר שיצליח לנגוס בחלק מההישגים שהשיגה ישראל במהלך שנתיים של לחימה. ידי ישראל תהיינה כבולות בהיעדר גיבוי אמריקאי לחידוש הלחימה ולביצוע תמרון קרקעי נרחב ממערב לקו הצהוב, ובמקביל, בהיעדר תהליך שיקום, מערב הרצועה ישקע במציאות הומניטרית קשה, כאשר מרבית האוכלוסייה הפלסטינית דחושה במחצית משטח הרצועה וללא יכולת להגר ממנה. בתנאים אלו תמצא עצמה ישראל נאלצת להמשיך להזרים סיוע לרצועה, סיוע שברובו ישרת בפועל את המשך התעצמותו של חמאס, ובכך תיווצר פצצת זמן של ממש עד למערכה הבאה מולו, שאלה יגיע כשכוחו ומעמדו גדלו באופן ניכר.

בתרחיש זה, ספק אם תהיה לישראל היכולת לבקרה מלאה ואפקטיבית ומניעת הברחות נשק או כניסה של חומרים דו-שימושיים, בוודאי במקרה שבו ייפתח מעבר רפiah, בצעד מצרי מתריס וללא תיאום עם ישראל, למעבר סחורות ישירות ממצרים לשטח הרצועה. חשש זה מתחזק כאשר לוקחים בחשבון את הרקורד הבעייתי של מצרים בכל הנוגע לאיכות הפיקוח ושל ארגונים בינ"ל כמו [הסהר](#) [האדום](#), אונר"א או סוכנויות אחרות מטעם האו"ם, שעלולים לשתף פעולה עם חמאס ולסייע לו בשיקום מערכיו. חמאס מצידו ישקיע את מרב המאמצים למנוע את מעבר האוכלוסייה מאזורים שבשליטתו, כפי שניסה [לבנון](#) את פינוי האוכלוסייה מהעיר עזה דרומה, כדי שיוכל להשתמש בה כמגן אנושי ולצורכי תעמולה.

קשה להניח נכונות ישראלית למציאות כזו לאורך זמן. הלקחים הישראליים בעקבות מתקפת ה-7 באוקטובר הובילו להכרה הברורה בדבר ההכרח שבנטרול כל סיכון עוד בטרם יהפוך לאיום. המשמעות של נטרול הסיכונים ברציפות ובתדירות גבוהה היא סיכון גובר להתלקחותה מחדש של המלחמה. מאחר שהתלקחות מחדש של המלחמה, בראיית הממשל האמריקאי, היא בחזקת איום של ממש על מערך ומארג האינטרסים האסטרטגיים של ארה"ב במרחב, ישראל צפויה למצוא עצמה בהתנגשות חריפה עם הממשל האמריקאי. מנגד, אם תנרמל ישראל את דשדוש התוכנית לפירוז הרצועה כעובדה מוגמרת, ללא פעולה יזומה ונחרצת מצידה להשמדת חמאס, הרי שבטווח הרחוק יישחק מעמדה במערכת היחסים מול וושינגטון, והיא תיתפס כמי שהתפשרה על אינטרסים ביטחוניים קיומיים ולכן ניתן יהיה לכפות עליה גם מהלכים נוספים, שאינם עולים בקנה אחד עם אינטרסים חיוניים שלה – ישראל הופכת ללחיצה ולסחיטה יותר.

אם כן, במידה שתעדיף למנוע פגיעה ביחסים עם ארה"ב, ישראל עלולה להישאב לתהליך מתמשך של מלחמת התשה ללא יכולת להגיע להכרעה ממשית מול ארגון הטרור. הנשיא טראמפ יתוודע למציאות הקשה בשטח, אך לא יוכל להרשות לעצמו להיתפס כמי שחתום על כישלון. משום כך, הוא עשוי לאמץ [נוסחאות](#) ביוזמת המתווכות שנועדו לרוקן מתוכן את הדרישה לפירוק מלא של חמאס מנשקו באמצעות הפעלה נחושה של כוח. בהתאם לכך הוא צפוי להציג הישג חלקי, ורחוק מלהיות מספק מבחינת ישראל, כהצלחה, תוך הישענות על ניסוחים מרוככים באשר למשמעות הפירוז ועל הבחנות מלאכותיות, כגון ההבחנה בין "נשק הגנתי" ל"נשק התקפי", שישמשו לו

ככיסוי. כתוצאה מכך, חמאס ישמר את כוחו ומעמדו ברצועה, בעודו חולש על מחציתה, וישראל תהיה במצב בעייתי מול עזה כאשר האירוע האלים הבא מעבר לפינה.

בתרחיש כזה, ובעיקר בהינתן מציאות שבה מעבר רפיח נפתח לתנועה, טורקיה וקטר יכולות להרחיב ולבסס את נוכחותן ואת השפעתן ברצועת עזה באמצעות קידום פרויקטים של שיקום, תיאום לוגיסטי להכנסת סיוע, ואף שתילה של זרוע דיפלומטית רשמית מטעם אנקרה. יש להניח כי השתיים תפעלנה לשימור מעמדו של חמאס והאינטרסים החיוניים שלו ולהפעיל, באמצעות קרבתן לנשיא האמריקאי והשפעתן עליו, לחץ על ישראל לפשרות ולנסיגות. לנוכח התנגדותן של מצרים וירדן לכיוון שטח הרצועה ולהפיכת הקו הצהוב לגבול קבוע, השתיים צפויות להפנות את חיצי הביקורת כלפי ישראל על התנאים העגומים ברצועה, ויחד עם טורקיה וקטר להפעיל לחץ מדיני על ישראל כדי שתסוג מזרחה אל קווים אחרים.

למרות המכות שספג, ובעיקר אם ישראל תידרש לווייתורים נוספים בעקבות לחצים אמריקאים או בינלאומיים, חמאס עשוי להתייצב כמי שהצליח לשרוד ואף להציג עצמו כמנצח – ארגון שלא כרע תחת לחצה של המעצמה שהבטיחה לפרז אותו "בדרך הקשה", ככל שיידרש, אך בפועל לא הצליחה לממש זאת. ישראל עלולה להצטייר כמי שננטשה בידי בעלת בריתה המרכזית, וכמדינה שלא הצליחה להביס את האויב שגרם לה את האסון הקשה ביותר מאז הקמתה. האתגר שיעמוד בפניה לא יוגבל לרצועת עזה בלבד ויהיה כרוח במפרשי ציר ההתנגדות כולו, איראן ושלוחיה בכל המזרח התיכון, שישאבו השראה מהתעוזה של חמאס וימתינו לשעת כושר לחקות את פעולותיו. בעולם הערבי תיחלש האמונה בנחישותה של ישראל וביכולתה להכריע, ובתודעת אוכלוסיות האזור עלולה להתקבע תדמית של תבוסה ישראלית. אויבותיה של ישראל תעשינה כל שביכולתן להקטין את ההישגים הישראליים ולהעצים את אלו של חמאס, ובהם במיוחד עמידתו בסירוב להתפרק מנשקו.

בזירה הבינ"ל הביקורת על ישראל תחריף, והיא תואשם במצב ההומניטרי המתדרדר ברצועה, בעוד חמאס ממשיך לבזוז את הסיוע לצורכי התעצמות ולשלוט בתפוצת המזון. ככל שהמצב ההומניטרי ברצועה יחמיר, יגברו הגינויים כלפי ישראל מצד מדינות המערב וחלקן אף צפויות לנקוט חרמות כלכליים, הפסקת ייצוא נשק לישראל, וכן תמיכה בטיוטות החלטה של מועצת הביטחון שנועדו לחייב את ישראל לסגת מהקו הצהוב לעמדות אחרות – מה שיציב את ישראל בעמדה שבה היא שוב תלויה בחסדי הווטו האמריקאי.

בזירה הפנימית צפויה להתרחב המחלוקת הציבורית סביב המשך המלחמה: מצד אחד יעמדו אלו הסבורים כי על ישראל להסתפק בהישגים שכבר הושגו, לנקוט צעדים שיצמצמו את הביקורת הבינלאומית, ולנצל את הפסקת הלחימה להתארגנות מחודשת לקראת הסבב הבא מול חמאס – תוך מתן הפוגה וריענון לכוחות המילואים. מנגד, יקבע המחנה השני כי הממשלה נוקטת פשרות המאיימות על אינטרסים ביטחוניים חיוניים, ויטען כי הריסון שמפגינה ישראל מהווה בפועל כניעה מוחלטת ללחצי ארה"ב שתעלה לנו ביוקר בשנים הקרובות.

עוצמות המתחים בהתייחס לכל תרחיש סיום

תרחיש ג	תרחיש ב	תרחיש א	
גבוה	נמוך-בינוני	נמוך	השתקמות חמאס
בינוני	נמוך	גבוה	יחסים עם ארה"ב
גבוה	נמוך-בינוני	נמוך	עוצמת הרתעה ומעמד אזורי
בינוני	בינוני	גבוה	יחסים עם מצרים וירדן
בינוני	גבוה	גבוה	יכולת הנשיאה של צה"ל
גבוה	בינוני	גבוה	לגיטימציה פנימית
גבוה	בינוני	גבוה	מעמד בינלאומי

סיכום והמלצות

מתקפת ה-7 באוקטובר כפתה על ישראל מלחמה אזורית מרובת חזיתות. לצד הישגים מרשימים מול איראן, חיזבאללה וסוריה והצלחה בולטת במלחמת הטרור המתנהלת בגדה המערבית ומניעת התדרדרותה והסלמתה לכדי מאבק עממי אלים רחב – אינתיפאדה, הישגיה של ישראל מול החות"ים מוגבלים, ומטרות המלחמה ברצועת עזה טרם מומשו. ההישגים ברצועת עזה משמעותיים והאופן שבו התמודד צה"ל עם מורכבותה של הזירה ראוי להערכה, אך אין בכך כדי לטשטש את עובדת אי-הכרעתו של חמאס. הארגון נותר על רגליו וממשיך לתפקד כישות שלטונית וצבאית מאורגנת בשטחים שבשליטתו, ורצועת עזה עדיין אינה מפורזת.

הפסקת האש שנכנסה לתוקף ב-10 באוקטובר 2025 על בסיס תוכנית 20 הנקודות של הנשיא טראמפ, שהובילה לשחרור כל החטופים החיים ו-26 חטופים חללים מתוך 28, היא בחזקת הישג משמעותי עבור ישראל. תוכנית 20 הנקודות, שגובתה בהמשך בהחלטה 2803 של מועצת הביטחון, מותירה 53% משטח הרצועה בשליטת צה"ל בנקודת הזמן הנוכחית, מחייבת את פירוק חמאס ממשקו, את פירוז הרצועה, הקמת ממשלת טכנוקרטים בגיבוי כוח ייצוב בינלאומי ובהנחיית מועצת השלום ושליטת השתתפות חמאס בשלטון ובתהליך שיקום הרצועה. מימוש התוכנית מוביל למימוש מטרות המלחמה כולן. אלא שהסיכוי למימוש התוכנית והחלטת מועצת הביטחון על בסיס שיתוף פעולה של חמאס ובדרכי שלום – כמעט אינו קיים. המשמעות היא שישראל ניצבת בפני שלושה תרחישים אפשריים, שאותם הצגנו וניתחנו במסמך זה.

כל התרחישים מייצרים אתגרים ומתחים מול אינטרסים חיוניים של ישראל. מאחר שמימוש תוכנית 20 הנקודות משרתת אינטרסים ישראליים חיוניים ויש במימושה כדי להביא למימוש כל מטרות המלחמה כפי שהוגדרו על ידי ממשלת ישראל, הרי שהתרחיש המועדף מבחינת ישראל הוא התרחיש השני, אם ניתן יהיה להגיע אליו בפרק זמן קצר ועל בסיס גיבוי אמריקאי לחידוש הלחימה. במידה שארה"ב לא תמהר להגיע למסקנה שחמאס הוא מכשול בפני מימוש התוכנית, ושלא ניתן יהיה לפרקו ממשקו ולהביא לפירוז הרצועה בשיתוף פעולה איתו או באמצעות הפעלת לחץ טורקי

וקטרי, אלא רק באמצעות חידוש הלחימה על ידי צה"ל, עדיף יהיה לישראל התרחיש הראשון, זה שמוביל למימוש מלא של תוכנית 20 הנקודות, אלא שהוא מותנה בחידוש הלחימה נגד חמאס לצורך פירוק מנשקו ופירוז הרצועה. להערכתנו, התרחיש המתייחס לקיבוע מציאות של חלוקת הרצועה למזרח בשליטת צה"ל ולמערב בשליטת חמאס הוא התרחיש הבעייתי ביותר, וסבירותו גבוהה יותר בהשוואה לשני התרחישים האחרים.

להערכתנו, בנקודת הזמן הזו נכון יהיה מבחינת ישראל לאפשר לארה"ב את מרחב הפעולה והזמן לפעול בדרכה עד להתפכחותה בנוגע לחמאס והגעתה למסקנה שלא ניתן יהיה להוביל לפירוק מנשקו ולפירוז הרצועה במאמצי שכנוע. עד אז, ישראל צריכה שלא להיות למכשול, אלא להדק ולהעמיק את שיתוף הפעולה וההבנות עם האמריקאים, ובכללן צמצום תפקידן והשפעתן של טורקיה וקטר ומניעת נוכחות טורקית צבאית בשטח הרצועה, לשמר את הגיבוי לתגובות בלתי פרופורציונליות להפרות של חמאס את ההסכם ולבנות את הלגיטימציה לחידוש הלחימה נגד חמאס לצורך השלמת המשימה ומימוש מטרות המלחמה והכשרת התנאים למימוש מלא יותר של תוכנית טראמפ.

כישלון ה-7 באוקטובר מחייב שידוד מערכות כללי בקהיליית המודיעין, בדגש על אמ"ן ושב"כ, כמו גם בצה"ל, בדגש על נטישת דוקטרינת ההרתעה וההכלה וחזרה אל יסודות תפיסת הביטחון הישראלית, בדגש על סיכול כל סיכון טרם הפיכתו לאיום גם במחיר מלחמת ברירה – מתקפה מקדימה וחתימה להכרעה ברורה של האויב באמצעות השמדת יכולותיו, דיכוי רצונו להמשיך הלחימה וכיבוש שטח ככל שנדרש. המשמעות היא חיזוק צבא היבשה ויכולות התמרון היבשתי.

ישראל אינה יכולה לסיים את המלחמה ללא הכרעת חמאס במובן של פירוקו כישות שלטונית וצבאית מאורגנת, פירוז הרצועה ושינוי המציאות הביטחונית. אלו הוגדרו על ידי ממשלת ישראל כמטרות המלחמה, וסיום המלחמה ללא מימושן פירושו סיכון ביטחוני לא רק מול רצועת עזה אלא גם בכל החזיתות האחרות, פגיעה במעמדה של ישראל ובדימוי ההרתעה שלה, ואפילו שחיקה מסוכנת של הישגים משמעותיים מאוד שהצליחה ישראל להשיג במהלך המלחמה הזו.

ללא מימוש מטרות המלחמה תתקשה ישראל להאיץ את תהליך הריפוי והשיקום המתחייב של החברה הישראלית, של הכלכלה ושל מפעל ההתיישבות, ואת השיקום המתחייב של הצבא ושל קהיליית המודיעין, כמו גם את יחסי הדרגים המדיני והצבאי, הנתונים במשבר מתמשך ומעמיק המסכן את ביטחונה של מדינת ישראל.